

TÁVOLODÁS

Hangjáték

SZEMÉLYEK:

Narrátor	Szomszédasszony
István	Darvas
Ilona	I. Gyerek
Szódás	II. Gyerek

(*Órakettyegés — Háromat üt a régi harangos óra, azután a régi portéka tovább folytatja ketyegését*)

NARRÁTOR (*halkan kezdi, mintegy aláfestésként mondja; szavai mögül olykor-olykor áthallatszik az óra ketyegése*) Itt ül a szobában, és várakozik régi bútorai és könyvei között. Ránéhezedik a tűnődés, tekintete ilyenkor nagyon messze jár: ki tudja, merre és ki tudja, hogy ebben a hangtalan tűnődésében mire gondol?... Ez a gondolat itt csak benne él. Nem mondja ki, mert ha itt ki is mondaná, ... ugyan ki hallaná meg?... A csönd most olyan, mint a kendő. Betakarja. Teljesen betakarja, mintha ebben a pillanatban semmije se látszana már. Mint aki ebben a némaságban valamit, vagy valakit keres, nagyon sokáig keres és — nem jön! (*az óra ketyeg*) Most lassan fölneéz. Tekintete — kissé fáradtan — ismét fölfedezi környezetét; azt, hogy itt van, itt ül a szobában és... (*egy kis nesz*)... a fotelból a szőnyegre ugrik a macska... Ez jelzés és már egyik adja, a másik érti... És — kezdődik a délutáni készülődés...

ISTVÁN (*előbb mélyet sóhajt, majd rekedtes hangon szól*) Jaaa!... Te vagy az Minou?... Hm... Hát fölébredtél?... Látod, engem már az álom is elhagyott pedig de szerettem volna megtartani, hogy sokáig, vagy... hmhmhmhm... nem is sokáig, hanem csak az utam végéig velem maradjon vigasztalónak... No, gyere ide, Minou!... (*a macska halkan nyarvog egyet, mint amikor gazdájához szól*)... No, gyere, hadd érezzem a tested melegét, és — amikor simogatlak — tekintetedben a ragaszkodást... Így, szépen, csöndesen... Csak csöndesen! (*a macska halkan dorombolni kezd*).

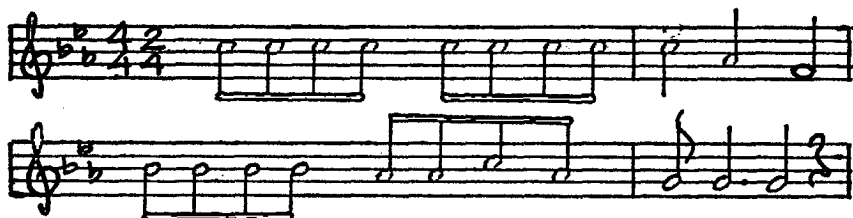
NARRÁTOR (*halkan, hogy ne zavarja őket*) Lépünk lassan közelebb hozzá, de vigyázva, óvatosan, hogy meg ne zavarjuk ezt a délutáni röpke összelevedést. Mert ez csak ilyenkor történik, három óra után, amikor az öreg gondosan összerakja az éjszakai és a hajnali órákban írt kézíratait és délutáni útjára készül... Eleinte sokan azt hitték, hogy a végrendeletét írja, de egy végrendelet még egy nyugalmazott levéltárnoknál sem lehet ilyen hosszú, amikor jóformán semmije sincsen... (*matatás, léptek, egy fiók závarjában fordul a kulcs*)... Valamikor író volt, eléggé olvasott író; aztán azt is abbahagyta, mint a levéltárnoki munkát. Letette a tollat... (*az óra ketyeg*)... De kísérvük el délutáni sétájára. Lehet, hogy majd egy kis fény derül ezeknek az ismeretlen írásoknak a fejezeteire is... Lehet, hogy csak önmagának ír, de az is lehet, hogy senkinek sem ír. Csak ír, hogy valamilyen formában kiöntse magából, vagy mint egy zszipen: kiengejje magából a rég benne rekedt érzéseket...

ISTVÁN (*már útra készen*) Hm... No, gyerünk!... Te meg addig őrködj a szobámban. Itt van a tejecske... amott a ládikában a homok...

Az egereket ez idő alatt majd a szomszédasszony macskája fogja... (a macska *nyervog egyet, utána ajtócsukodást hallunk*).

(Csoszogó léptek hallatszanak a kavicsos úton)

NARRÁTOR (az előbbi hangon) Megindul a hosszú, kavicsos úton, amelyet már avar fed be. Sodródnak, csörögnek lába alatt a száraz falevelek. Néha megáll, nagyokat sóhajt (a halk szöveg mögül a sóhajtást áthallani), majd lassú, nyugodt léptekkel megy tovább... Távolról ide-szűrődik a mindennapi élet zaja... Ezt szereti: a gépkocsik zúgását, a villamos figyelmeztető csengetéseit s ebbe belevegyül a lágy zenekísérettel, szöveg nélkül dúdolt melódia:

- I. GYEREK (hangos nevetgélessel labdázna, vidáman kiált) Most ide!
 II. GYEREK (rikkant) Ne, fogd meg!
 I. GYEREK (örömmel) Megvan!... De, máris dobom!
 II. GYEREK (nevetve) Hüpp!... Itt van e!...
 I. GYEREK (sürgötve) Add vissza!... (pattan a labda) De ne így!... Látod, most itt van. Elgurult...
 ISTVÁN (csoszogó léptei elhallgatnak, megáll; előtte pattog a labda) Hm... Egy kis piros, pettyes labda... Milyen szép színes, s milyen nagyokat ugrik?!
 I. GYEREK (közbeszól) Bácsi!... Bácsi, adja vissza a labdánkat!
 ISTVÁN (tréfálkozó hangon) Én bizony azt hittem, azért gurítottad ide, hogy nekem adod.
 I. GYEREK (dacosan) Dehogy adom!
 II. GYEREK Az a labda a miénk!... Adja vissza!... Nem adjuk oda!
 ISTVÁN Pedig nekem nagyon nagy szükségem lenne egy ilyen kis játékra... Eppen ilyenre, mint ez!
 I. GYEREK (csodálkozva) Miért épp erre?
 ISTVÁN (csöndesen nevet) Mert piros, meg pettyes is, s egy ruhára emlékeztet engem.
 II. GYEREK Minek ez magának?... Ha elgurul, nem tud utána szaladni... Meg ha ki talál gurulni az útra, ott aztán elütheti az autó...
 ISTVÁN (más hangon) És téged nem üthet el?
 II. GYEREK Nem ám!... Mert én tudok szaladni...
 ISTVÁN Hát, szaladj, ha tudsz!... Itt van a labda. Fogd csak!... (pattog a labda) De nézd csak, ni! Most nem az autó, hanem majd az ott közeledő szódás üt el a triciklivel.
 II. GYEREK (kacagva) Áááá!... Azt én elhagyom.
 SZÓDÁS (nagy zajjal jön, triciklijén csilingelnek az üvegek) Szódáás!... Szódás!
 ISTVÁN (szólítja) Mihály, hát már maga is teljesen megfélekezett rólam?
 SZÓDÁS (zavartan) Már mint hogy én?
 ISTVÁN Felém se néz.

- SZÓDÁS** (természetesen) Hááát... én már azt hittem, hogy István bácsi...
- ISTVÁN** (erőltetetten nevet) No-no!... Ha alkonyodok is már, azért még egészen nem mentem el...
- SZÓDÁS** (megilletődve) Én... ezt... igazán nem úgy gondoltam, hanem...
- ISTVÁN** (félbeszakítja)... tudom, tudom... Ezt csak úgy mondtam... Meg azt is, hogy azért néha egy-egy hosszúlépés leszaladna még, ha mégis akadna valaki, aki gondolna rá...
- SZÓDÁS** Szódát..., azt hozhatok én!... Meg ha úgy tetszik, hát egy kis homoki rizlinget is, mert tudom, hol mérik... Jó is, meg olcsó is: éppen szegény embernek való... Majd szerzek én belüle, tesszen csak rám bizoni!... (csenget egyet) De most már megyek is, mert sok szódát el kell még adnom, hogy ki legyen a napi kenyérré való... (ismét csenget)... Szódáás!... (távolodik a hangja) Szódáás!
- ISTVÁN** (tovább csoszog a köves úton; maga elé) Lám, ... hm... mi mindent jelenthet egy röpke találkozás, és még mit jelenthetne, ha pár perc múlva, vagy pár óra múlva teljesen meg nem feledkeznenek róla... Az ígéretet... azt nagyon könnyen adják, s oly könnyen kimondják, de a szó elhangzása után legtöbbször a hanggal együtt a cselekvés is elmarad; utána jönnek újabb ígéretek, s a barátságos mosolyokkal együtt szertefoszló szavak és a soha meg nem születő cselekvések...
- ASSZONY** (hozzálép) Szomszéd úr!... Szomszéd úr, nézzon egy kicsit jobban a lába elé, mert ha ilyen elmélázva megy tovább, még belezuhanhat a csatornába... Ezek olyanok, hogy minden nap más és más utcában ásnak csatornát, de ha le is rakták a csöveket, betemetni jó ideig elfelejtik... Nem így ment ez azelőtt... Akkor, ha valamit megkezdtek, azt be is fejezték... Most meg minden csupa kezdésből áll, és az ember közben kitörheti a nyakát... (más hangon) Hogy van, kedves szomszéd úr?... Olyan rég láttam már, hogy...
- ISTVÁN** (csöndesen)... Én is nagyon régen láttam magát, pedig minden nap erre sétálok el.
- ASSZONY** (öblösen) Tudja, Módoson voltam... Afféle rokonlátogatáson.
- ISTVÁN** Szépen eltelt az idő?
- ASSZONY** (mélyen) Gyászban... Azt meg nem lehet éppen szépnek mondani. A gyász csak azok számára szép, akik a tarka selymek után szívesen veszik fel a talpig feketét, mert jól áll nekik...
- ISTVÁN** Hm... Közeli rokona halt meg?
- ASSZONY** (keresi a szavakat) Hát, hogy is mondjam?... Nem éppen közeli, de azért mégis volt köztünk valami közelség, ha már egyszer vele...
- ISTVÁN** (megdöbbenve) Csak nem Rendes Sándor?
- ASSZONY** (elsírja magát) De igen!... Ő halt meg, hirtelen... A szíve vitte el, meg tudja a... (a strástól nem lehet hallani, mit mond)... Pedig mennyivel fiatalabb volt, mint maga, s ő már nem él...
- ISTVÁN** (nehezen mondja ki)... és én még élek?!
- ASSZONY** (engesztelni akarja) No, nem úgy gondoltam.
- ISTVÁN** (elhárítja) Ó, ... nem, nem!... Csak tudja, néha jó is, ha az embernek az eszébe juttatják... (más hangon) Nagyon hálás vagyok magának, hogy figyelmeztetett az árookra, mert

a múlt héten a mi jó öreg mozijegyszedőnk esett bele egy ilyenbe, és meg is halt... Szépen el is felejtették és utána befedték az árkot.

ASSZONY

Én is ismertem szegényt... *(szepeg)* No, de mennem kell, mert az az átkozott fűszeres még képes eladni a nekem félretett resz kenyeret... Nem egyszer megtette már... Isten vele, szomszéd úr! *(elsiet)*

ISTVÁN

(tovább csoszog a kavicsos úton s csak hümmög maga elé)
És éppen ott állított meg...

DARVAS

(dörmögő hangon) Hé, koma, már megint dörmögsz magadban, akár egy vén medve?

ISTVÁN

(fölkapja a fejét) Hühhh!... Ej, Darvas barátom, te soha nem tudsz leszokni arról, hogy hangosságoddal meg ne ijessz az embert?... Hányszor fölriasztottál már így délutáni álmomból is?

DARVAS

(kacagva) Csak azért teszem ezt, hogy ébren tartsalak.

ISTVÁN

(megütközve) Engem?

DARVAS

(mélyen) TARTSD magad István, hisz itt, eme ég alatt, neked is süt a nap.

ISTVÁN

(tűnődve) Nekem?

DARVAS

Nézd!... Nézd csak!... Már csak kissé letűnőben van, és mégis, milyen kellemesen melengetnek a sugarai...

ISTVÁN

Hm... Én ilyenkor csak hunyorogni tudok... Tudod... megvallom neked... én már nem bírok a napra nézni.

DARVAS

Dehogy nem... Csak emeld föl jobban a fejed... Még!... És most vigyázz!... Csak nézd és ne hunyorogj!

ISTVÁN

(mordul egyet) Hagyjuk ezt, Dezső!... Ami már nem megy, az nem megy... És ha...

DARVAS

(közbevág)... ha én mondom neked, akkor hidd el, mert az szent igaz, hogy az a fény, ott fenn, az segít.

DARVAS

Az se segíthet már, ha lement a maga járásán... Csak annak, akinek most kel föl...

DARVAS

(bosszúsan nyikorog) Te, te... még ma is olyan konok vagy, mint ötven évvel ezelőtt.

ISTVÁN

(kérléi) Legalább ebben a korban ne bántsuk egymást, Dezső!

DARVAS

(nevet) Ebben a korban?

ISTVÁN

(megütközve) Miért nevetesz te ezen?

DARVAS

(tovább nevet) Ha szabad kérdeznem: hová megy te minden délután, három óra után?

ISTVÁN

(hallgat)

DARVAS

(halkabbra fogja a szót) Ugye, most hallgatsz?!... És még nekem, vén komádnak se akarod megmondani nyíltan, hogy nap mind nap ott postorogsz Ilona asszony szoknyája, tűzhelye, no meg az... ágya... körül.

ISTVÁN

(félbeszakítja) Erről ne beszélj!

DARVAS

Miért ne beszéljek?... Hisz most is oda tartasz.

ISTVÁN

Ez nem tartozik senkire.

DARVAS

(mélyen) Senkire?

ISTVÁN

Csak mi kettőnkre.

DARVAS

Csupán ti kettőtökre?

ISTVÁN

(határozottan) Igen!

DARVAS

(melegebb hangon) Pedig úgy vélem, nem ártana, ha olykor a te vén komád is meghallgatnád és nem zárkoznál be előtte makacsul az agyondédelgetett macskáddal együtt.

ISTVÁN (kérleli) Hagyjuk ezt, Dezsó!... Hiszen csaknem ötven esztendő alatt annyiszor letárgyaltuk már az én becsukódásomat és soha egy lépéssel sem jutottunk tovább...
DARVAS (szelíden) Hát akkor csak folytatd szépen az utad, és kopogj be ma is Ilona ajtaján...

(KÖZJÁTÉK: ismét az utca zaját halljuk, távoli motorberregéseket, vonatfüttyöt, majd mindez lassan távolodik; megállnak a csoszogó léptek és halk, udvariasság kopogás hallatszik az ajtón)

ILONA (ajtót nyit) Ó, István!... Te vagy az?... Már azt hittem, hogy...

ISTVÁN (csöndesen dűnnyögve)... hogy a macskám mellett »sarlóvá hajoltam«, ugye?!

ILONA (engeszteli) Dehogy... dehogy... Csak rád gondoltam.

ISTVÁN (kétkedőn) Így gondoltál rám?... Ilyen »ártatlanul«?!

ILONA (megfogja a kezét) István!

ISTVÁN (halkan nevetve) Már előre tudom, mikor megfogod a kezem és egy kicsit megszorítod, hogy mit akarsz mondani...

ILONA (színtén nevet) Ugyan mit?

ISTVÁN (folytatja)... te szuperérzékeny ember vagy és...

ILONA (folytatja tovább)... olyan hamar megsértődsz, hogy vélt sérelemidben mindjárt félreérted a szót...

ISTVÁN (kissé erőltetett csodálkozással) Csakugyan?

ILONA (nyugodtan) Pontosan!... Nézd az órát!... Elmúlt már négy óra... Ugye?

ISTVÁN Igen.

ILONA És amikor a négyet üti, te — régi szokásodhoz híven, mint nagyon pontos ember, abban a pillanatban kopogsz az ajtón...

ISTVÁN (tűnődve) Hm... Ez igaz!... Látnod, erre nem is gondoltam.

ILONA (kissé sértődötten) Nem?

ISTVÁN Nem gondoltam rá, ha mondom, most nem. De mindennek néhány múlt pillanat, meg Darvas az oka.

ILONA Már megint az a dörmögő Dezső akaszkodott beléd, hogy a nyugalomra szánt óráidban felzaklasson?

ISTVÁN Csak futólag találkoztunk.

ILONA Mint mindig.

ISTVÁN (eltéríti) Ne így!... Hisz régi barátom...

ILONA (közbevág) ...és mint olyan, szépen, férfiúi átgondolással és megfontolással ismét elmondta rólam a véleményét.

ISTVÁN Nem!... Rólad egyetlen bántó szót se mondott, csak...

ILONA (közbevág) ...csak rólad, ami ebben az esetben, mivel hozám indultál látogatóba, csaknem szóról szóra rám vonatkozik... Jól ismerem én Dezsőt!... Ő is olyan, mint minden férfi.

ISTVÁN (más hangon) Ha megengeded, leülök egy kicsit, mert a te kertvárosi lakásodig bizony elég hosszú az út.

ILONA (konvencionális udvariassággal) Tessék, foglalj helyet!... (egészen más hangon) Kérek, ide ülj, erre a székre, mert tudod, a biedermeier székem támlája törött, spárgával kötöttem meg, s így nem bírja el, ha valaki kényelmesen nekitámaszkodik.

- ISTVÁN *(kicsit csípősen)* Ez a bútordarab is annyit jelent itt, mint egy emléktábla, vagy egy fakuló gobelin: csak nézni szabad...
- ILONA *(mint akit ez nem érint)* Már kész is a tea... Lehet, hogy időközben egy kicsit kihűlt, de mindjárt újra felmelegítem és hozok mellé egy kis teasüteményt... *(léptek, edény-csörgés, kiskánál csengeti a csésze falát)* Mondd, hogy izlik a teasüteményem!?
- ISTVÁN *(incselkedően)* Igen jó ize van... *(szürcsöl a teából),* csak az a baj, hogy szemüveg nélkül nem látom, mert mindenik oly piciny, akár a szalmiákszeletek... *(más hangon)* Mondd, Ilona! Te valóban nem tudsz nagyobb süteményeket sütni?
- ILONA *(erőltetetten nevet)* Ó, te még ma is a legszívesebben jókora parasztkalácsot ennél, pedig jól tudod, hogy a te korodban már jobban kellene ügyelni az evésre és főleg az ivásra, István!
- ISTVÁN *(egy kis csönd után)* Már megint kezdjük?!
- ILONA *(mint aki nem hallja)* Árt a szívednek, meg az idegeidnek is, hogy a gyomrodról ne is beszéljünk... Meg a...
- ISTVÁN *(sértődötten)* ...mi az, hogy »meg a...«?
- ILONA *(engesztelően)* Hát... azt csak úgy mondtam... Tudod már... Emlékszel még?!
- ISTVÁN *(zavartan)* Hm... Igen... Valami most földereng bennem, de hirtelenében nem tudom összefűzni gondolataimat.
- ILONA *(sietve és negédesen egy kicsit)* Ni, majd én segítek... Akkor is... emlékszel... egy kicsit belesegítettem...
- ISTVÁN *(kesernyés hangon)* Te mindenkinek »segítettél«...
- ILONA *(észbekap)* Mit mondtál?
- ISTVÁN Azt, hogy mindenkinek »segítettél« a magad módján.
- ILONA *(most már határozottan magára talál)* Igen... Segítettem... Én mindenkinek segítettem... Ha úgy tetszik: egész életemet, mindenemet ebbe az egyetlen szóba bele lehet süriteni.
- ISTVÁN *(kétértelműen)* A »segítésbe« vagy a »segítségbe«?
- ILONA *(hüdegen)* Akár így, akár úgy veszed, ez az én életem értelme.
- ISTVÁN Értelme vagy tartalma?
- ILONA *(élesen)* Hogy érted ezt?
- ISTVÁN Mert... ez a kettő nem mindig fedi egymást.
- ILONA *(ironikusan)* Neeem?
- ISTVÁN Különösen akkor nem, ha a »cél szentesíti az eszközt«!... Márpedig...
- ILONA *(hévvel közbevág)* ...életünk tartalma adja meg az értelmét és a jogot is arra, hogy végigéljük... Minden emberöltőnek egy darabja az ember... Alkotó darabja. Nélküle nem létezik az emberöltő.
- ISTVÁN Az a kérdés: milyen emberöltő?
- ILONA *(rávágja)* Boldog emberöltő!
- ISTVÁN *(mint aki a távolban kutut)* Ej... haj!... Mikor volt az? ... Én már nem tudom felmérni ezeket a távolságokat.
- ILONA Ha vele élünk, és mi is úgy akarjuk, nem is olyan régen volt. A mai közömbösség nem moshatja le az Időről ezt!
- ISTVÁN Nem?
- ILONA *(keményen)* Ha mondom: nem!

ISTVÁN *(halkan nevet)* Ez, amiről te most beszélsz, nem is olyan régen volt, csupán csak pár évtizeddel ezelőtt... És ahhoz szív is kellett meg...

ILONA *(folytatja)* ...akkor csupa lendület voltál, csupa hév. Amikor a közelemben voltam, azt csodáltam, hogyan válhat egy gondolat annyira vérré az emberben. Olyannyira, hogy mindig veled éljen, éjjel-nappal ébrenlétében és álmában szüntelen.

ISTVÁN *(csöndösen)* Ez — enyhén szólva — túlzás!... Határtalanul nagy idealista vagy, s éppen ezért a dolgokat benned megszépíti a messzeség... Hm... Hogy is mondta a költő?

»Maradjon meg az én nagy álmom

— — — — —
Ezért választom örödü
a megszépítő messzeséget.«

Mi volt, és hogy volt?... Ki tudja ma már ezt az alig élő, apró kis mozzanatokból összerakni?

ILONA Ki tudja?... Te!... Csak te, és Darvas Dezső.

ISTVÁN *(legyint)* Eh!... Hagyd te őt... Ő már nagyon messzire eltávolodott tőlem... Már nem is látom, mert én »nem tudok többé a napba nézni!... Hát ezért mondom, minden rábeszéléseid ellenére is: nem érdemes!

ILONA Mi az, hogy nem érdemes?

ISTVÁN Te nem tudod: mi húzódik meg a dolgok mögött... És... talán jobb is, hogy nem tudod.

ILONA Miért lenne jobb?

ISTVÁN *(inkább csak magában)* Mert az agyonhallgatottak, akik erre kényszerítve messziről nézik a dolgok keringését...

ILONA *(riadtan)* Miket beszélsz te itt?... Én azt kérdeztem: miért lenne akkor jobb?

ISTVÁN *(mélyen)* Mert a hallgatás itt is, ott is mindent elfeledtet, de ha szólunk, akkor minden seb újra felszakadna és most már nincs, és nem is lesz, aki bekötöztze az öregek alvadt véredényeit.

ILONA Nektek valami nagyon fáj... Neked is, Dezsőnek is, a többieknek is, akik...

ISTVÁN *(közbevág)* ...akik életben maradtak... *(nagyot sóhajt)* Ezt akartad mondani.

ILONA *(nyugodtan)* Nem!... Ennél ma is fájóbbat.

ISTVÁN *(erőltetetten nevet)* Ugyan?!... Még ilyen is van?

ILONA Igen, van!

ISTVÁN És az mi?

ILONA Ne haragudj, megint azt a negyven-ötven esztendő, meg a te általad olyan cinikusan kihangsúlyozott »emberöltő« veszem elő.

ISTVÁN *(szárazon)* Na!

ILONA Úgy indultatok akkor, mint akiből az idő hőszöket nevel magának.

ISTVÁN *(keserűen nevet)*

ILONA *(keményen)* Ne neved ezen, mert ez nem nevetni való.

ISTVÁN *(ártatlanul)* Neem?

ILONA Nem!... Tudtátok ezt, éreztétek ezt, de a legforróbb napokban, amikor a város felett pattanásig feszült a légkör... talán már égett is minden, ami a múlt foszlányain tüzet fogott, akkor... igen, akkor... azon a nagy választóúton a legválságosabbnak tűnő út helyett választottátok a veszélytelen.

ISTVÁN Azt akarod mondani: a megalkuvást.
 ILONA Én ezt nem mondtam ki.
 ISTVÁN Hanem én, mert a számba adtad.
 ILONA Az a kérdés: ki hogyan érzi...
 ISTVÁN *(folytatja)* ...és ki hogyan fogalmazza meg?... Mert aki nem volt ott, az nem tudhatja... És hányféle meghatározója van a »hősnek«?

ILONA *(bizonytalanul)* Lehet, hogy száz is?!

ISTVÁN *(folytatja)* ...vagy ezer is... Hm... Coriolanus... Mert ki tartja számon azokat, akiknek nem sikerült végigmenni az úton, de amit a félútig megtettek, azon a többiek tovább haladtak... Ki tartja számon az ilyen névtelen hősokeket?

ILONA *(tűnődve)* Névtelen hős...?

ISTVÁN Miért tűnődsz ezen?

ILONA *(hallgat)*

ISTVÁN És most miért hallgattál el egyszerre, hisz oly nagy hévvel kezdted, mint aki előadást akar tartani... történelemből... a hallgatói... vagy a diákjai számára, akik csak egyszerűen beleszülettek ebbe az új korba.

ILONA *(tovább hallgat)*

ISTVÁN *(folytatja)* ...és akik előtt ismertetni kell a hősokeket névleg és névtelenül, és akiket — most! — meg kell tanítani arra, hogy itt kit tiszteljenek, kit tekintsenek eszményképűeknek, és kit ne!

ILONA Itt valamit elvétettél.

ISTVÁN Már megint én.

ILONA Igen.

ISTVÁN Mi az, amit elvitettem?

ILONA Névtelen hős se lehet az, aki így vagy úgy nem vállalja a nehezebb, a rögeőbb, az áldozatosabb utat.

ISTVÁN Igaz, mi nem azt választottuk... De most nem is erről van szó...

ILONA *(közbeváág)* ...de igenis, erről van szó.

ISTVÁN Megint távolodunk, ugye?

ILONA Ki?

ISTVÁN *(egy kis csönd után)* Mi!... Te, meg én, meg mindannyian, pedig az emberben él — haláláig él —, még ha tagadja is, él a közeledési szándék... De ki tudja ma ezeket a láthatatlan és — különösen hangzik — ismeretlen érzéseket, érzésrezgéseket felfogni ebben a hideg, rohanó világban?... *(gyufa sercen, rágyújt, erősen fújja a füstöt)*... Pedig, hidd el nekem *(a cigarettától köhög)* ez a közeledési szándék is a szabadságvágynak egy megnyilatkozási formája... *(köhög)*

ILONA Már megint rágyújtottál.

ISTVÁN *(nevetve)* Amint láthatod.

ILONA Mondd meg nekem: mennyit szívsz naponta?

ISTVÁN Egy dobozzal.

ILONA Egy dobozzal?

ISTVÁN Igen.

ILONA *(mint aki nem tudja)* És az — mennyi?

ISTVÁN Húsz cigaretta.

ILONA Megengedték?

ISTVÁN *(egészen fojtott hangon)* Mit kérdeztél, te? ... Miiit?

ILONA (határozottan) Azt, hogy: megengedték?
ISTVÁN (csönd, csak mély lélegzete hallatszik, aztán halkán, mintha inkább csak magától kérdezné) Hogyan tudja valaki egyetlen szóban a szabadságfosztásnak ennyi tragikumát szemrebbenés nélkül így kifejezni?

ILONA Én nem ezt akartam ezzel kifejezni.
ISTVÁN Hát mit?
ILONA Csak azt, hogy féltetek.
ISTVÁN (megütközve) Te?... Féltesz engem?... Ugyan mitől?
ILONA (makacsul hallgat)
ISTVÁN (Már megint makacsul hallgatsz... Főleg akkor, amikor a felszín alatt meglelem az igazi énedet.
ILONA (elérzékenyül) Hát ezt érdemeltem én tőled ennyi gondosság, ennyi szeretet és ennyi féltés után?
ISTVÁN Na tessék!... Most jön az elérzékenyülés... Utána szép sorjában a szemrehányás, aztán meg a felnagyított áldozatok felsorolása... aztán a »segítés«... aztán meg az »egyedüli megértés«, ami számomra a Te közeledben mindazt tette lehetővé, hogy mit szabad, és — mit nem szabad!
ILONA Igazságtalan vagy!
ISTVÁN Miért?
ILONA Mert én mindezt csupán azért tettem, hogy elernyedtségedből kisegítsek... Erőt öntsek beléd, hogy újra élni akarj.
ISTVÁN (különös hangszílyal) Mintha ezeket a szavakat valahol, vagy valamikor már hallottam volna.
ILONA (mint aki nem akarja érteni a kérdést) Ezeket?... Mikor és kitől?
ISTVÁN (gyufa sercen, ismét rágyújt, hűmmög, egy kicsit köhécse) Hm... Jól emlékszem még azokra a napokra, amikor te azon a ponton voltál, hogy nem akartál tovább élni... (egy kis szünet után) Így volt?
ILONA (megadón) Igen.
ISTVÁN Tehát...
ILONA (folytatja) ...az én életemnek is volt egy ilyen pillanata... Ez akkor volt, amikor a férjemet elvesztettem... Megbetegedtem. Ágynak estem és vártam, hogy majd elkövetkezik... De nem!... Kórházba utaltak, műtétet hajtottak végre rajtam és amikor a műtőasztalon olyan ártatlannak tűsző kérdések közepette elaltattak, boldog voltam, hogy eltávoztam... Valami kimondhatatlan kiegyenlítőds ment meg bennem a léttudat elvesztésének pillanatában... (egy kis szünet, zaj, mint aki egy papírt összegyűr) Annál kegyetlenebb volt számomra az ébredés.
ISTVÁN A szanatóriumban akkor meglátogattalak és csak annyit mondtam: »Eljöttem hozzád, pár percre, hogy lássalak.«
ILONA (révülten) Emlékszem.
ISTVÁN Te csak egy kis mosollyal feleltél, de nem szóltál.
ILONA (gondolataiban messze jár) Lehet.
ISTVÁN Másnap, mint aki mindig csak egyetlen lépést tesz előre, így folytattam: »Most itt majd szépen felépülsz, elhagyod a szanatóriumot és meglátod: megint egészséges leszel«... Te erre, egészen halkán, azt kérdezted tőlem: »Mi értelme van annak, hogy újra éljek?«... (egy kis csönd után) Akkor ígértem meg neked, hogy elernyedtségedből kisegítelek... Erőt öntök beléd, és arra készítelek, hogy újra élni akarj.

ILONA *(elérzékenyülve)* Igen... Nem egyszer voltál nálam a szanatóriumban és mindig hoztál magaddal virágot.

(Az ismerős melódia valahonnan, távolról behallatszik)

ISTVÁN *(melegebb hangon)* Igen... Nagyon szép volt az a közeledés... Fehér kezéd kihúztad a paplan alól és megszorítottad a kezem...

ILONA *(a sírás fojtogatja)* ... és közelebb húztalak hozzám.

ISTVÁN Akkor... valahogy mintha minden újra kezdődött volna...

ILONA Én is úgy éreztem...

ISTVÁN *(folytatja)* ...és megszülettek a tervek... Két egyedülálló lélek, ha ebben a furcsa, modern tragikummal teli világban találkozik, akkor legalább kettejük között új élet kezdődhetik... És akkor... *(sercen a gyufa, újra cigarettára gyújt, nagy lélegzettel fújja a füstöt)*

ILONA A szanatóriumban nem dohányoztál...

(még mindig az előbbi hangján) ...nem!... Csak téged néztelek... És arról beszéltem, ha felépülsz, akkor minden másképp lesz, mert én nem hagyalak téged magadra... Mert jól tudom: mennyi szép akaratot elemészt a magány: az az állapot, amikor az embert magára hagyják...

ILONA *(hirtelen hangot vált)* Harcolni kell ellene!

ISTVÁN *(nyugodtan, csöndesen)* Igen... *(aztán más hangon)* Már attól függ: ki hogyan értelmezi ezt a harcot egy közösen elkészített terv után.

ILONA Az a bennünk rejlő erőktől függ.

ISTVÁN És még valamitől.

ILONA Mitől?

ISTVÁN Hogy hívek tudunk-e maradni ahhoz, amit megfogadtunk?!... Hm... Na és...?

ILONA *(zavartan)* Mit akarsz ezzel a fürkésző kérdéssel mondani?
ISTVÁN *(folytatja)*... és aztán: ki választotta a kevesebb áldozattal járó utat?

ILONA Hát nem elég áldozat volt tőlem az, hogy a minden szenvedést feloldó halál helyett választottam és vállaltam is az élniakarást...?

ISTVÁN De igen... És aztán...

ILONA *(folytatja)* ...aztán megkapaszkodtam... A saját erőmből!... *(egy kis szünet után)* Állást vállaltam én, az elkényeztetett feleség... Dolgozni kezdtem; a legalacsonyabb irodai munkát vállaltam: a postázást. Dolgoztam kora reggeltől késő estig, szakadatlanul... Dolgozni, dolgozni, dolgozni!... Mindig ez zúgott a fejemben, és az a kemény elhatározás: megmutatni a nehéz munkát végzőknek, hogy az is tud dolgozni, aki soha ilyen nehéz munkát nem végzett... Dolgozni, dolgozni... Még éjszaka is ez járt a fejemben, s ezeknek a szavaknak a tamtamszerű ismételtetésével virradt rám a hajnal... Dolgozni szakadatlanul!

ISTVÁN Dolgozni...?! Te?!

ILONA *(határozottan, mint aki visszavág)* Igen, ÉN!

ISTVÁN Hm...

ILONA Ugye, hihetetlenül hangzik?

ISTVÁN Nem!... Mert már ki tudja hanyadszor hallok, majd minden nap, ilyenkor, délután... Tehát ez épp elegendő idő ahhoz, hogy még az én nehezen halló fülemnek se tűnjék hihetetlennek.

ILONA De ez éppen a te fülednek hangzik hihetetlenül, hogy egy elkényeztetett feleség, egy kényelmes úri környezetben élt nő kilép az anyai csöndet és nyugalmat ígérő lakásból és dolgozni kezd... Rohan, szinte fut és olykor többet dolgozik, mint azok, akik magukat »dolgozóknak« mondják...

ISTVÁN Van ebben valami kis elfogultság is...

ILONA Elfogultság... És?...

ISTVÁN *(közbevág)* ... elszántság is.

ILONA *(megdöbben)* Ezt te mondd nekem?

ISTVÁN *(nyugodtan)* Igen... Azért vagy elfogult, mert te nem rajongásból és nem a munka határtalan szeretetétől indítva vetted magad a munkába, hanem azért, mert férjed halála után szinte nevetségesen alacsony özveggyi nyugdíjat állapítottak meg s az a még ilyen szalmiákszelet nagyságú teasüteményekre sem lett volna elég.

ILONA *(felháborodva)* ISTVÁN!

ISTVÁN *(zavartalanul folytatja)* De azért volt ebben a vállalkozásodban elszántság. Az, hogy az elveszettnek vélt szabadságod így a saját erődből visszaszerezd magadnak és... és... ezt a szabadságot ne kelljen megosztanod senkivel... *(gyufa sercen, cigarettára gyújt, mélyen fújja a füstöt)* A szanatóriumi beszélgetések után még csak gondolni sem mertem arra, hogy fogadalmadban van valami ilyen... ilyen makacs elszántság.

ILONA Talán még elvakultságot is vélsz benne fellelni?

ISTVÁN Nem egészen.

ILONA Szóval még abból is van benne egy kevés?

ISTVÁN Gondolom: jobb lenne mindkettőnk számára, ha erről nem beszélénk.

ILONA *(irónikusan)* Miért ne?

ISTVÁN Mert nem fogod megérteni a dolgok igazi értelmét.

ILONA *(most már makacsul)* Én viszont úgy látom, és nem először tapasztalom, hogy te nem érted a dolgok igazi értelmét, mert mindig csak magadra gondolsz, meg esetleg arra az agyondédelgetett macskádra.

ISTVÁN *(mélyen)* Mondd, Ilona!... Te l' art pour l' art ingerelsz engem, vagy azért, mert élvezel benne?

ILONA *(csípősen)* Hogy eltaláltad a gondolatom?... Én éppen ezt akartam tőled kérdezni... Mert engem — és ezt el ne feledd! — mindig és mindig csak a szeretet és a féltés vezérel.

ISTVÁN Mindig?

ILONA Mindig!

ISTVÁN Ez egy cseppet se meglepetés számomra, mert nem először hallom tőled. Tavaly két évvel vagy már nem is tudom hány évvel ezelőtt is ezt mondtad nekem...

ILONA *(közbevág)* ... de mindig a szeretet hangján.

ISTVÁN *(nevet)* Hm... Hm... Hmhmbhmbhh...

ILONA *(megbotránkozva)* Miért nevisz ezen?

ISTVÁN Mert, itt nálad, ismét eszembe jutott Rousseau magányos sétálójának vallomása, amikor azt mondja: »Ha ravaszul meghagytak volna bennem egy szikrányi reményt, még ma is a kezükben tarthatnának. Még mindig játékszerük volnék, ha áltatnának, hogy aztán a csalódás egyre újabb gyötrelmeket mérjen rám«.

ILONA *(teátrális hangon nevet)* És akkor is ez járt a fejedben, amikor...

- ISTVÁN *(fátyolos hangon, most már kissé rekedtesen folytatja)* ...amikor egészen közel engedél magadhoz?... Igen... akkor is szerettem Rousseau-t, de már-már azt hittem, hogy megleltük egymást. A két magányos sétáló... *(keser nyésen nevet)*
- ILONA Miért nevetsz így?
- ISTVÁN *(csodálkozva)* Nem tudod?... Már nem is emlékszel rá?
- ILONA *(idegesen)* Úgy megzavartál, hogy már magam sem tudom, mire kellene emlékeznem a te »sétáló vallomásaid« közül.
- ISTVÁN *(komolyan)* Ez tettetés vagy őszinteség?
- ILONA *(meghökken)* Miért?
- ISTVÁN Mert olyan ósdi, mint egy klasszikus női elterelő hadmozdulat.
- ILONA Elterelőssé...?
- ISTVÁN Igen... Mert amikor én már-már azt hittem, hogy végre egymásra találtunk, akkor, a mindenre megért pillanatban, szép szelíden, bájos vagy búbajos finomsággal elutasítottál. Nem mondtad ki, de szavaidból kiérezhet volt, hogy te már eltávolodtál és mindennél többre becsüled a magad féltve őrzött szabadságát...
- ILONA *(hidegen folytatja)* ...amit kívántam magamnak, és amit én nagyon, de nagyon nehezen szereztem meg a férfiak között.
- ISTVÁN *(egy kis csönd után, más hangon)* Hallgass meg, Ilona!... Szeretnék neked valamit mondani; valamit úgy elmondani, hogy folytonos félbeszakításaiddal nem fojtd belém a szót és nem tereled el magadtól a felvetett gondolatot azzal, hogy szavaim elhangzása idején eleve másra gondolsz.
- ILONA Hm... Hát jó!... Hallgatiak.
- ISTVÁN Kedvenc költődet idézve visszatérek az »elbocsátó szép üzenetedre«. Azt említetted: benned is buzog az élet, mint minden emberben, de az ajzó érzések, képzettársítások fel-lépésekor bármilyen érzés is gerjed fel benned, kora hajnalban, vagy akár virradat előtt, kiugrasz az ágyadból, matatsz, le s fel járkálsz a lakásodban, teszel-veszel, sietve és mindig gyorsabb ütemben csinálsz valamit, csakhogy elcsúfítsd női természeted belső hangjait... Ha hirtelenjében más nem akad, hát az egyik fiókból kiszedett apró, kedvenc holmijaidat, átrakod a másikba, aztán meg vissza... Tipgsz, ide-oda forgolódsz szünös-szüntelen, s ebben az értelmetlen kapkodásban nem veszed észre, hogy te... te rajongó idealista, teljes mértékben eldologiasodtál... Igen... És ezzel a becsukódott étleteddel fokozatosan, lépésről lépésre szűkül ez a szép kertvárosi kör, s egyszer csak arra ébredsz, hogy elidegenítetted magadtól az embereket.
- ILONA *(hisztérikusan kitör)* Ez nem igaz!... Nem igaz! *(öklével veri az asztalt)*
- ISTVÁN *(csendesén)* No, no... Nyugodj meg, Ilona!
- ILONA *(sírógörcsöt kap)* Egyetlen szavad sem igaz... Nem... nem... nem!
- ISTVÁN *(sóhajt)* Nagyon nehéz az igazat elviselni, ezt én is tudom.
- ILONA *(kiált)* De nem igaz!...Egy szó sem igaz belőle, mert...
- ISTVÁN *(félbeszakítja)* ...igyál egy kis teát, itt van hozzá egy kis teasütemény is.
- ILONA *(sírva)* Igen... Igyák az »ócska teából« és egyek hozzá »szalmiákszeleteket«, mi?... *(tovább sír)*

- ISTVÁN *(erőltetett kedvességgel)* Ááá... Az én csak úgy tréfából mondtam.
- ILONA *(halkuló sírással)* Persze... a te drága Dezső barátod is csak »úgy tréfából« mondja, meg híreszteli a városban, hogy én téged »madáreledellel« traktállak és még csak azt nem tudja, hogy ilyesmivel »meddig tarthatlak kalitkában«.
- ISTVÁN Ugyan, ugyan... Darvas Dezső csak fecseg...
- ILONA *(mint aki a sírás után nehezen kapja a levegőt)* Fe-cseg... fe-cseg... Milyen jögon?
- ISTVÁN *(csitítja)* Értsd meg, Ilonka! Mindenkinek joga van arra, hogy valamiben a maga módján kiélje magát.
- ILONA *(hirtelen hangot váltva, hidegen)* Nekem is jogom van az életre... Nehéz munkával szereztem meg hozzá ezt a jögot...
- ISTVÁN *(folytatja)* ...és vele a kényelmes életet biztosító tekintélyes nyugdíjat.
- ILONA *(keményen)* Igen!
- ISTVÁN *(erőltetetten nevet)* Érdekes... Manapság, a mi korunkban levő ember így is, úgy is, de valamiképpen mindenáron igazolni akarja mások előtt az életre való jögot.
- ILONA *(gépiesen ismétli)* Mások előtt?
- ISTVÁN Kik előtt?... Akiknek adva van ez a jög? Vagy, akik megszerették valami árán. *(sóhajt)* És mi, akik már a termelőmunkán kívül állunk, egy kicsit távozófélben, nekünk most újra meg kell szerezniünk ezt a jögot.
- ILONA *(révetegen)* Nekünk?
- ISTVÁN Igen... Neked, meg nekem, mert ha egyesülünk, felújul bennünk az élet... Megújhódik.
- ILONA *(szárazon)* Hm... Ez megint olyan rousseau-i elmélkedés a közeledésről meg a távolodásról.
- ISTVÁN Ha a kettő közül választani kell, akkor...
- ILONA *(közbevág)* ... te melyiket választod?
- ISTVÁN A közeledést.
- ILONA Még mindig?
- ISTVÁN Még mindig!
- ILONA *(fölnevet)* Te nemcsak öregszel, hanem kezdesz már nevetséges is lenni.
- ISTVÁN *(meglepődve)* Én?
- ILONA Igen, te!... Ugyan, minek egyesüljünk mi ketten: te meg én?
- ISTVÁN Csodálom, hogy ilyen kérdést teszel fel ennyi közösen és meghitt közelségben eltöltött idő után.
- ILONA Én minden találkozásunk alkalmával megkísérlem azt, hogy megértsenek... És megvallom, sajnállak is.
- ISTVÁN *(meghökken)* Sajnálsz?
- ILONA Igen... Azért sajnállak, mert nem tudod olyan keményen és kitartóan elviselni a magányt, mint én... És azért is sajnállak, mert naív vagy.
- ISTVÁN Mármint hogy én?
- ILONA Igen... Mert még mindig abban a tévhitben ringatod magad, hogy hozzád megyek feleségül... Ennek semmi, de semmi értelme nincs.
- ISTVÁN Hát nem elég alaposan kifejtettem már — nem is egyszer — ennek az igazi értelmét?!
- ILONA De igen.

- ISTVÁN Na és?
- ILONA Én nem vagyok hajlandó arra, hogy egy más vérmérsékletű ember természetéhez alkalmazkodjak, és arra sem, hogy...
- ISTVÁN *(félbeszakítja)* ... ne mondd tovább!
- ILONA Miért ne mondjam?
- ISTVÁN Majd én folytatom most.
- ILONA *(ironikusan)* Te?
- ISTVÁN Igen, én, megengeded?
- ILONA *(nagyot sóhajt)* Hát... folytasd!
- ISTVÁN *(serceg a gyufa, rágyújt, fújja a füstöt)* Tizenhárom esztendeje lehet annak, hogy a tőlem ma ötezer kilométernyire élő fiannak — útrakelése előtt — a következőket mondtam: »Fiam, jól jegyezd meg magadnak apád intelmeit! Az élet harcot kíván, nem kíván, követel az emberektől. Ez a harc nem szűnő, esetleg csak halkuló, mintha az ember egy részeg hajón ülne; hol lágyan vagy ijesztően lejt, hogy utána a visszahúzódt és új erővel gyűrekezett tarajok feltornyosuljanak és még erősebben csapjanak le rád, odaverjenek a sziklához, vagy lesodorjanak a partról s küszködve a vízzel, mire ismét partot érsz, minden tagodból csurog a vér... Vigyázz magadra, fiam! Ne légy mindig naivan és ártatlanul őszinte, mert az őszinteség vereséggel jár... Ne légy hangos, még vidáman se harsogó. mert a visszhang a »hüvösek« felől a torkodra fojtja a szót. Nagyon síkos és ingoványos az igazság talaja, mert mindenki a magáénak véli... Ezért ne mondd ki mindig az igazat, mert az emberek ezt nem szeretik...
- ILONA *(gépiesen ismétli)* Az emberek ezt nem szeretik!
- ISTVÁN *(mint aki nem hallja a közbeszólást)* Hazudj, ha kell, csak arra ügyelj, hogy rajta ne kapjanak!
- ILONA *(gúnyosan)* Ez is egy atyai intelem?!
- ISTVÁN *(folytatja)* Ne légy hiszékeny, mert a sarlatánok előbb-utóbb fölfalnak és az anyád méhéből vitt emberségedből, tiszta lelkiségedből nem marad meg semmi!...
- ILONA *(mint egy visszhang)* Semmi... semmi... semmi!
- ISTVÁN *(folytatja)* »Ha nem vigyázol, és nem tartod be ezeket az intelmeket, akkor úgy jársz, mint én, és olyan lesz az életed, mint az enyém: üres, értelmetlen és hallgatásba merülten visszhangtalan...«
- ILONA *(tűnődve, halkán)* Visszhagtalán.
- (Órakettyegés hallik, majd egy más hangú óra ötöt üt)*
- ISTVÁN *(szedelőzködik)* No, itt az ideje, hogy hazafelé induljak. *(topog)*
- ILONA *(köhécsel)* Khm... Persze, eljött az öt óra... *(erőltetett kedvességgel)* Vége a mai látogatásnak.
- ISTVÁN Igen... Vége...
- ILONA *(kissé száraz érdeklődéssel)* Holnap?... A délutáni órákban... eljössz?
- ISTVÁN *(sóhajt)* Még nem tudom... Hm... Hosszú ez az út, ide a Kertvárosig... Nehezemre esik már... De ha a...
- ILONA *(könnyedén, nevetve)* ...Ha a »magányos sétáló« útja erre vezet, itt várja a langyos tea...
- ISTVÁN *(ő is csendesen nevet)* ...meg a szalmiákszeletnyi teasütemények..., melyeknek az utóíze sokáig a nyelvemen marad.

(KÖZJÁTÉK — Ismét a csoszogó léptek hallatszanak a kavicsos úton és lassan a város zaja is belevegyül)
NARRÁTOR (hangja mögül átszűrődik az előbbi zaj)

Lassan közeledik az alkonyat, de azért még nem népteledtek el az utcák; István délutáni sétájáról hazafelé tart; a gyerekek még mindig fáradhatatlanul kergetik a labdát, az egyre halványuló piros pettyeket, mint akiknek soha nem elég a játékból... és... az ismert úton, a sarkon, mint ilyenkor mindig, Darvas Dezső öreg komájára vár... (a csoszogó léptek közelednek) Már egészen közel van egymáshoz a két öreg, de István a legjobban szeretné most is ezt a beszélgetést elkerülni... Úgy tesz, mint aki jártában csak maga elé néz és erejéhez mért ütemben hazafelé baktat.

DARVAS (amikor a csoszogó léptek egészen közel érnek hozzá, megszólítja) Hová, hová oly nagy igyekezettel, öreg komám?

ISTVÁN (kelletlenül) Hááát... itt van már az ideje, hogy hazatérjek és lehajtsam azt a roppant izletes joghurtot.

DARVAS (nevetve) Bizony, a jól megborsozott kolbász, meg a jó vastag húsos hurka már nem nekünk való.

ISTVÁN (menekülne) De megyek is már, mert nem is tudom, hogy mi van... a... macskámmal?! Hátha megjött a kedve, hogy kimenjen a...

DARVAS (közbeveg) ...az se járja már a kéményeket, mert ott fenn, a magasban, bizony nagyott kell ugrani...

ISTVÁN (helyreigazítja) Azért mégis jó, ha egy kicsit kimegy a levegőre, hisz egész délután ott a szobában ücsörög...

DARVAS Az ilyen »kimenő« neked is jólesett, ugye?

ISTVÁN Ahogy vesszük.

DARVAS (incselkedő érdeklődéssel) Még mindig olyan makacs az az öreglány?

ISTVÁN (elhárítja) Hagyjuk őt, és kérlek, ne ilyen hangon.

DARVAS (közelebb lép hozzá) Tán megbántottalak?

ISTVÁN Áááá... Dehogy.

DARVAS Hát akkor?

ISTVÁN Én csak azt mondtam: hagyjuk!

DARVAS (keményebben) Hallod, István, én, a te öreg komád, nem sok értelmét látom az ilyen »biedermeyeri« látogatásnak... A te érdekedben nem!... Egy cseppet se használ ez neked, mert az Ő számára csupán annyit jelent az ilyen délutáni látogatás, hogy egy kis időre ismét »nőnek« érezze magát.

ISTVÁN Tévedsz, barátom... Az ilyen célzásaid egyáltalán nem helyén valók.

DARVAS Miért nem?

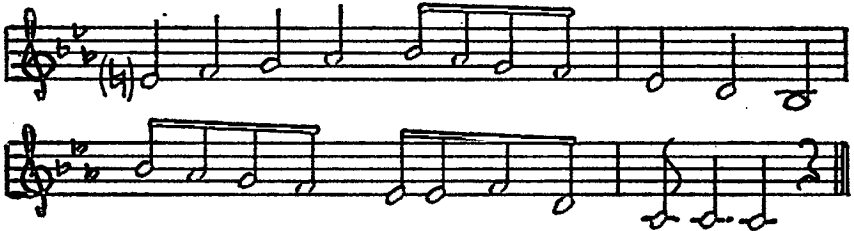
ISTVÁN Mert én tudom, hogy miért teszem.

DARVAS Én viszont nem tudom, hány látogatásra van még szükséged, hogy végre meggyőződjél az én igazamról.

ISTVÁN (mélyebb hangon) Figyelj ide, Dezső!... Az ember nem azért jár a temetőbe a felesége sírjához, hogy föltámassza, hanem azért, mert az emlékek készítenek erre... (egy kis csönd után) És ott az emlékek találkoznak... És az is lehet, hogy beszélgetnek egymással... Ezt nem tudhatja senki, és azt sem, hogy utána megkönnyebbülnek...

DARVAS (keményen) ...vagy még mélyebben beleesnek a gyászba, a vigasztalanságba. Én azt mondom neked: jobb lenne, ha oda járnál, ahol vigasztalást találsz és... életet!

- ISTVÁN (őszintén) Hát azt keresem én is.
 DARVAS Ha már keresed ne a temetőben keresd!
 ISTVÁN (inkább maga elé) Én nem is ott keresem.
 DARVAS (hévvel) De Ilona számodra egy nyitott kriptá!... És... ha ilyenkor találkoztok, mindkettőtöket fogva tart a közelgő enyészet szelleme... Ne!... Ne menj oda többé!... Ha mondom, NE!... Mert az a... »szalmiákszeletes« nő még azt a kicsi életkedvet is kioltja, amit gyógyírnak a könyveidből szívsz magadba.
- ISTVÁN (elhárítóan) Nem egyszer megmondtam már, hogy ne szólj róla ilyen hangon. Ő ezt nem érdemli meg tőled.
 DARVAS (dühösen morogva) Nem ezt, hanem...
 ISTVÁN (félbeszakítja) ... te nem ismered őt.
 DARVAS (nagyot nevet) Én nem ismerem?... Hmhmhmhmhhh... Gyerekkora óta ismerem életének minden mozzanatát. Jobban, mint te.
 ISTVÁN (nyögve) Ohhhh!
 DARVAS Ezért, jobb lenne, ha rám hallgatnál és eljőnnél velem a mi körünkbe.
 ISTVÁN (tűnődve) Hm...
 DARVAS Ilyenkor, délutánonként, a Kanári Társaságban mindig találkozunk...
 ISTVÁN (mint aki másra gondol) Ilyenkor... délutánonként...
 DARVAS A társaság tagjai mind... (más hangon)..., hogy úgy mondjam »távozóban« vannak... (jót nevet) De mi, ahelyett, hogy marnánk egymást, mint a héják a nászuk előtt, borozgatunk és... csak úgy... magunk között... énekelgetünk... Régi, régi népdalokat...
 ISTVÁN (nagyot sóhajt) Hhhh... Ez szép.
 DARVAS (belemelegedik) És tudod, melyik dallal kezdjük minden délután a találkozót?
 ISTVÁN (mint aki nincs jelen) Nem.
 DARVAS (hévvel) Figyeld csak!... De csak dúdoljuk halkán... Előbb csak az öreg basszus, a Kovács Mihály..., azután a bariton, a Hetényi Jóska, aztán a Boros-Gyevi, majd bekapcsolódik én is... és úgy dúdолом...

- DARVAS (a dúdolás elhangzása után) Hát, ... eljössz holnap, István?
 ISTVÁN (mélyen, inkább maga elé) Lehet... (más hangon) Ne haragudj, most már mennem kell, mert még itt rám esteledik és...
 DARVAS Jó... hát akkor várunk (mint a visszhang) Várunk!... Várunk!
 ISTVÁN (valamit mormog, olyan köszönésfélét és tovább csoszog)

(KÖZJÁTÉK — Messziről a város zaja hallik. — Motorberregés, villamos csenget egy kicsit, vonatfütty is hallik, és utána a csoszogás tovább)

- I. GYEREK (hangos kacagással) Dobjd ide!
II. GYEREK (szintén nevet) Vigyázz, megy a labda!
I. GYEREK Hopp!... Megvan... Hajítom már!... Sütty!
II. GYEREK Vigyázz, mert most, ha elgurul, nem találjuk meg.
I. GYEREK Vigyázva dobtam, na...
II. GYEREK (szemrehányóan) Látod!... Elgurult... Most aztán mehetsz utána! Hol van?
ISTVÁN (megáll, mind nehezebben lélegzik; a szaladó gyerek odaér hozzá)
I. GYEREK (csodálkozva) Bácsi, te vagy az?
ISTVÁN Igen, én... Ti még mindig itt labdáztok?... Hiszen már öreg este van, és ilyenkor már nem lehet látni a röppenő labdát.
I. GYEREK (büszkén) Én még látom!
ISTVÁN (meleg, közvetlen hangon) Te még jól látsz?!... Hm... Én bizony már alig.
I. GYEREK (ártatlanul) Akkor miért nem mész haza?
ISTVÁN (tűnődve) Hogy miért nem megyek haza?
I. GYEREK Igen, ha már alig látsz.
ISTVÁN (csöndesen) Hm... Milyen igazad van, lelkecském?!... (sóhajt) Milyen igazad van?!
I. GYEREK (tétován) Hááát akkor...
ISTVÁN (melegebben) ... akkor...
I. GYEREK (folytatja) ... menj szépen haza...
II. GYEREK (hívják) Pityu!... Pityu!... Gyere már a labdával!
I. GYEREK (kiált a társának) Megyek már!... (Istvánhoz) Bácsi, neked meg azt mondom: menj szépen haza.
ISTVÁN (csöndesen nevet) Igen... Igen... Megyek már... Csak ne lenne olyan messze... Hm... Csak ne lenne olyan messze... (ez a hang a léptekkel távolodik) ... Csak ne lenne olyan messze... olyan messze... messze... (végül a halkuló sz betűbe bekapcsolódik a játékot kísérő melódia s az is a messzeségbe beleolvadva lezárja a képet)

Hangfüggöny

• A közölt népdal szövege Tinódi Lantos-Sebestyén verse nyomán:

A citrúsfá levelestül, ágastul,
Kisangyalom, hogy váljunk el egymástul?
Úgy elváltunk, kisangyalom, egymástul,
Mint a csillag fénye ragyogásatul.